

Mae Hong Son

Mae Hong Son megye három padaung turistafalva közül kettőbe külföldieknek 250 bath (1300 forint) a belépő, a csak folyón megközelíthető Piang Dinbe pedig ennek kétszeresébe kerül egy csónakfuvar. A háromszáz nyaktekerces hölgy naponta főidényben kétmillió forintnak megfelelő bevételt hoz csak a belépődíjából. Ebből a rendfenntartó erők és a helyi vezetés mellett jut a falvak fejlesztésére is, bár orvosi rendelő, iskola vagy aszfaltút egyik faluban sincs. A legnagyobb kakaung falu, Ban Na Soi mögött megbúvó háromezres lélekszámú karen menekülttáborban segélyszolgálatok osztják az ételt, és ide már a turisták sem jutnak el.

1998-ban a demokratikus Burma angol nyelvű magazinja, az Irrawaddy hírt adott egy merész thai vállalkozóról, aki egy falunyi átcsempészett hosszúnyakúval skanzenet nyitott az északi Chiang Mai megyében. A thai rendőrség bevonult a kirakatfaluba, és lefoglalta a hosszúnyakúakat, akiket később meglévő menekülttáborokba helyeztek át, köztük Mae Hong Son három turistafalujába. Az Irrawaddy később beszámolt arról is, hogy az államilag ellenőrzött turistafalvakból befolyó összesen a thai kormányhoz közel álló vállalkozók, az adószedők, sőt, a burmai ellenállás is osztozik.

Észak-Thaiföldön a "zsiráfnyakúakat" mindenki ismeri. Félezren alig lehetnek és csak félig léteznek hivatalosan, de hírnevük felett máris két ország huzakodik.

Ismertségük ellenére a Thaiföld és Burma hegyes-völgyes határán megrekedt zsiráfnyakúak valódi nevét kevesen tudják. "Long-neck Karen" - hirdetik a hosszúnyakúak falvaiba vezető földút mentén a házilag barkácsolt, kézzel festett turisztikai táblák. Hosszúnyakú: ezt jelenti a hozzáértőbb körökben használatos padaung (padong) szó is san nyelven. Mostanában valóban úgy tűnik, hogy a karen népcsoportba tartozó kakaungok (kariangok) létezését semmi más nem indokolja, mint a falu hölgyeinek rézspirállal megnyújtott nyaka.

Egyetlen közismert jellegzetességüket még nagyobb nemzetközi homály fedi, mint a nevüket. A tévhitel szemben a hagyományörző kakaung nők nyakát (és karját, lábát) réztekercsek díszítik, nem különálló gyűrűk, mint a dél-afrikai ndebele népcsoportnál. Remélhetőleg az sem okoz csalódást senkinek, hogy a hosszú nyak csupán "érzéki csalódás", ahogy a kakaungok csontszerkezetét fél évig kutató belga orvos, Johan van Roekeghem jellemezte a látványt.

Röntgenfelvételein jól látható, hogy a rézspirál nem nyújtja meg a nyakcsigolyákat, csupán 45 fokban lefelé hajlítja a viselője bordáját - így tűnik elő a hattyúnyak.

A nyaktekerces felhelyezését és későbbi cseréjét masszázs és alapos fürdetés kíséri. Ez egy bonyolult, intim szertartás, ahol a hagyomány szerint nincs helyük a férfiaknak. A rendszeres pihentetésekor mezítlenné váló hattyúnyakát a szégyellős kakaung lányok kendővel takarják el a csípős hegyi levegő és a férfiszem elől.

A rézspirál levétele után a mozgékony bordák és a lepréselt nyakizmok idővel visszarendeződnek, bár ezt kevés hattyúnyakú nő tapasztalja meg. "A torzításnak nincs számottevő egészségkárosító következménye" - állapítja meg kutatásai alapján van Roekeghem. Annyi kétségtelen, hogy a spirál levétele sosem minősült "halálos büntetés"-nek, ahogy hét éve egy nagy nemzetközi hírűgynökség tudósította a közvéleményt.

A kariang nyaktekerces eredete már menthetetlen homályba vész - ki a tigrisharapás elleni védelemre gyanakszik, ki a szándékos elcsúfításra a rabszolgák után portyázó burmaiakkal szemben. Az érintettek többnyire egyszerű választ adnak: "ez a szokás". Egy biztos, a Mongólia területéről származó kis nép a kusza délkelet-ázsiai népvándorlásban is sikeresen megőrizte az identitását. Az egész kontinensen nincs hozzájuk hasonló. Hála a hattyúnyaknak, a kakaungok egy része ma havi 60-70 dollárt is megkeres a pusztaság létezésével. Ennyiért sok burmai és laoszi bármilyen munkát elvállalna Thaiföldön, akár illegálisan. Az aranyéletnek egyetlen ára van: a szabadság. Ma Ja az egyik legnépszerűbb fotóalany, a képeslapok sztárja 80 dollárnak megfelelő, kemény thai bathot keres havonta az üldögélésből és a nagycsaládi vállalkozásban előállított kézművestermékek eladásából. Észak-Thaiföldön felépített falujába naponta százával érkeznek a turisták belföldről, Japánból, Amerikából és Európából, hogy egymás feje fölé tartott zsebfényképezőgépeikkel lekapják a bambuszkunyhóik teraszán varrogató-szövőgető, nyújtott nyakú furcsaságokat. A képeslapmosoly azonban inkább zavart tükröz, mint boldogságot.

"Minden nap ugyanolyan" - mondja Yao, az észak-thaiföldi Mae Hong Son megyében felállított három hosszúnyakú látványfalú között a legkisebbik, Nam Piang Din leánya. "Nem csinálunk semmit" - teszi hozzá, és rábiggyeszti a

száját az álla alatt kiszélesedő réztekercsre. Tizenhat éves létére Yao thaiul, angolul és japánul is megérteti magát, iskolába járni azonban egyelőre semmi esélye. "Én tartom el a családomat" - mondja négy kistestvérének gyűrűjében, majd rágni kezdi rövid körmeiről a megmaradt piros lakkot.

A hagyomány szerint a teliholdkor született kakaung nők kapnak nyakspirált öt-hat éves korukban. Yao nem teliholdkor látott napvilágot, nyolcéves korában helyezték rá a testékszeret, amihez szülei ragaszkodnak jobban. Réztekercszet a három kakaung faluban újabban szinte minden lánygyermek nyakán látni, akár teliholdkor születtek, akár nem. Szüleikben és nagyszüleikben, akik az éhenhalás elől menekítették 4-12 gyermekes családjukat a határ túloldalára, máig elevenen él a teljhatalmú burmai katonaság kegyetlenkedése. Amikor fiatal lánygyermekük és unokáik fejét a fényképezőgépek lencséi elé csavarják, a túlélés ösztöne hajtja őket. "A világban olyan gyorsan változik minden - sóhajt fel Yao -, jó lenne látni."

Az elmúlt lassan húsz évben Burmából sok tízezer menekült telepedett le Észak-Thaiföldön, a thai hatóságok hallgatóságos engedélyével. A kakaungokhoz hasonlóan Thaiföld északi megyéiben lettek otthonra a fegyveres konfliktus elől átszökött karenek, sanok, monok, és itt szerveződnek a burmai demokrácia forradalmárai is, élükön az emigráns burmai ellenzékkel. Thaiföld a történelmében megszokott távolságtartással fogadta be a menekülteket, gyakorlatilag egy élő puffernát kialakítva a nagyrészt ellenőrizetlen és állandóan parázsló északi határvonal mentén. A felderített illegális bevándorlók legföljebb egy korlátozott státust igazoló papírt kapnak, amellyel az északi megyék behatárolt területein belül mozoghatnak. (A burmai ellenállás aktivistái hivatalosan nem létező személyek, a thaiföldi katonaság és rendőrség felügyelete alatt.)

A hatyúnyak ebben a helyzetben kivételes tulajdonságnak számít. Elsősorban azért, mert komoly gazdasági hasznot hajt. Mae Hong Son megye három padaung turistafalva közül kettőbe külföldieknek 250 bath (1300 forint) a belépő, a csak folyón megközelíthető Piang Dinbe pedig ennek kétszeresébe kerül egy csónakfuvar. A háromszáz nyaktekerces hölgy naponta földényben kétféle forintnak megfelelő bevételt hoz csak a belépődíjából. Ebből a rendfenntartó erők és a helyi vezetés mellett jut a falvak fejlesztésére is, bár orvosi rendelő, iskola vagy aszfaltút egyik faluban sincs. A legnagyobb kakaung falu, Ban Na Soi mögött megbúvó háromezres lélekszámú karen menekülttáborban segélyszolgálatok osztják az ételt, és ide már a turisták sem jutnak el.

1998-ban a demokratikus Burma angol nyelvű magazinja, az Irrawaddy hírt adott egy merész thai vállalkozóról, aki egy falunyi átcsempésztetett hosszúnyakúval skanzenet nyitott az északi Chiang Mai megyében. A thai rendőrség bevonult a kirakatfaluba, és lefoglalta a hosszúnyakúakat, akiket később meglévő menekülttáborokba helyeztek át, köztük Mae Hong Son három turistafalujába. Az Irrawaddy később beszámolt arról is, hogy az államilag ellenőrzött turistafalvakból befolyó összesen a thai kormányhoz közel álló vállalkozók, az adószedők, sőt, a burmai ellenállás is osztozik.

Thaiföld számára a majdani demokratikus Burma hosszú távú befektetés, ahol bővíteni tudja kereskedelmi kapcsolatait. A változásokig szemet huny a földjén menedéket talált burmaiak felett. "Egyelőre nincs kedvünk hazamenni" - mondja Yaam, Yao unokanővére Piang Din faluban. Amíg a burmai szabadság szimbóluma, a Nobel-békedíjas Aung San Suu Kyi újságíróhoz hazájában a börtön és a házi őrizet között ingázik, az emigránsok Thaiföldön maradnak. Mindenáron.

Burma legutóbb még inkább elvágta magát a szomszédaitól, amikor utalt rá, hogy kiválna a kelet-ázsiai országokat tömörítő ASEAN közös piaci szervezetből. Alig egy éve még kongresszusi helyszíneként jelentkezett a szervezetnél Rangoon - igaz, azóta a kormány már áthelyezte székhelyét a turbulens északi országrészbe. A burmai rezsim kaotikus kapkodása közepette most újabb konfliktust gerjeszt a szomszédjával. Thaiföld és Burma huzakodásának a tétje ezúttal a hosszúnyakúak falvai.

A kakaungok, a független Karenni állam egykori büszke népe, akiknek ősei átkeltek fél Ázsián, hogy békés és egyszerű életüket élhessék, ma akaratuk ellenére jövedelmező üzletet hoznak a tulajdonosaiknak. Thaiföld igyekszik kihasználni az ölebe potytyant kincset, és a hosszúnyakúak újabban az Amazing Thailand nagy ívű turisztikai kampány reklámfilmjein és poszterein is feltűnnek. Mae Hong Son megyei börtönében pedig hosszú nyakú kulcstartókat és ruhafogasokat gyártanak az elítéltek.

(forrás: Teveli Gábor, Népszabadság)